

תקצירי קורסים סמסטר א' שנה"ל תשע"ו

שם הקורס	תקציר הקורס
מבוא לאפיסטמולוגיה	בקורס זה נסקור סוגיות מרכזיות באפיסטמולוגיה. נתחיל בטיעונים ספקניים שאנו לא יכולים לדעת שום דבר על העולם עצמו, אלא רק על איך הוא נראה לנו. תוך דיון בתשובות שונות לספקנות נעלה את השאלות הבאות: האם ידע תמיד נשען על בסיס וודאי? האם אנו יודעים שאנו יודעים? האם מושג הידיעה הפילוסופיה הוא המושג שמשמש אותנו ביומיום? מה הקשר בין ידיעה להצדקה? בין ידיעה להוכחה? האם תפיסה וזיכרון הם צורות של ידיעה, או שהם בסיס לידיעה? וכן הלאה.
מנגנונים מנטליים	מנגנונים מנטליים – הנחה משותפת למגוון הדיסציפלינות המדעיות ששמו לעצמן למטרה לבחון פעילויות מנטליות היא שפעילויות אלה תלויות במוח. אולם עד לאחרונה האפשרות לבצע ניסויים ישירות על מוחותינו הייתה מוגבלת למדי. כתוצאה מכך מאמצי המחקר התפצלו בין תחומים כמו פסיכולוגיה קוגניטיבית, בלשנות ואינטליגנציה מלאכותית שהתמקדו בהתנהגות, ולתחומים כמו נירואנטומיה, נירופיסיולוגיה וגנטיקה שערכו ניסיונות על מוחותיהם של חיות לא-אנושיות. בעשורים האחרונים דיסציפלינות אלה התאחדו, ועם השתכללות טכניקות ההדמיה המוחיות, המונח "נירוקוגניציה" החל לשמש לציון המחקר המשולב של המוח והנפש. בסמינר נעסוק בהיבטים פילוסופיים של תחום מחקר מאוחד זה.
מנקודת מבט מטאפיסית	הקורס יעסוק בסוגיות יסוד מטאפיסיות כמו האם העולם מאורגן באופן היררכי וכולל דרגות של מציאות? מהו הטבע של אובייקטים ותכונות? מה משמעותו של ריאליזם לגבי אובייקטים בעולם ולגבי מצבי נפש? מה הופך טענה לאמתית? מהי תודעה וכיצד מתקשרים מצבים מודעים לעולם?
סוגיות באתיקה נורמטיבית	אתיקה נורמטיבית היא התחום שבין מטא-אתיקה לאתיקה יישומית אשר דן בשאלה הכללית והמרכזית כיצד עלינו לחיות ולהתנהג. בקורס נקרא בעיקר מהספר Normative Ethics של הפילוסוף בן זמננו Shelly Kagan. נתוודע אל תיאוריה כוללת שמנסה לבחור בין העמדות השונות המתייחסות לפרמטרים המרכזיים הרלוונטיים לשאלה כיצד עלינו לחיות.
היבטים בהגותו של סרן קירקגור	הסמינר הזה יעלה קווי-היכר עקרוניים של מחשבת קירקגור כאבי האקסיסטנציאליזם, הן מצדם הדתי והן מצדם ההגותי הכללי. במיוחד יושם הדגש בסמינריון על הבדל בין מחשבת קירקגור לבין שיטות מטאפיסיות כוללות. וכן, תצוין השפעתו על חלק חשוב של הגות המאה ה-20.

<p>"חלל, גופים ואלוהים: בין פיזיקה ומטפיזיקה בעת החדשה"</p> <p>אחד האתגרים הגדולים של העת החדשה היה כיצד לשלב בין המדע החדש ומטפיזיקה שאלוהים עומד במרכזה. גילום מרתק של הסוגיה הזו היא בדיון בדבר מעמדו המטפיזי של החלל. בקורס נחקר את עמדתם של פילוסופים שונים כגון דיקרט, לייבניץ, הנרי מור, וניוטון לגבי סוגיה זו ונתחקה אחר הביקורות והדיון ביניהם. ניווכח שלעיתים באופן מפתיע ומעניין מחויבויות מטפיזיות משפיעות על עמדות לגבי הפיזיקה ולהיפך.</p>	<p>"חלל, גופים ואלוהים: בין פיזיקה ומטפיזיקה בעת החדשה"</p>
<p>בדיאלוגים של אפלטון מופיעות הגדרות רבות לסופיסטים וכך גם השמצות. סוקראטס כינה אותם "יודעי כל" (בתרגום בוטה יותר: "חוכמולוגים"), חקייני האמת, מכשפים, מתחנפים להמונים, יוצרי אמונות ודעות, ועוד. למרות זאת, בדיאלוגים הוא נראה שוב ושוב בשיחה איתם, משקיע את מלוא מרצו בניסיון לעמוד על טיבה של התנועה הסופיסטית, שפרצה לתודעה היוונית והשאירה חותם עמוק בה ובכל התרבות המערבית בעקבותיה. בקורס ננסה להבין מי היו הסופיסטים, ומדוע אפלטון ראה בהתמודדות מולם משימה עילאית לכל מי שחפץ בהגנה על האפשרות של חיים תבוניים.</p>	<p>סוקראטס והסופיסטים</p>
<p>פיליפ קיטצ'ר הינו פילוסוף של המדע שעיקר התמחותו היא בפילוסופיה של הביולוגיה, ובעקבות זאת בתיאוריות אבולוציוניות, סוציו-ביולוגיות ואנתרופולוגיות של ההתפתחות האנושית, ובמיוחד, התפתחות האתיקה. קיטצ'ר הוא מבקר חריף של מה שהוא מכנה "פופ-סוציוביולוגיה" כתחום המבקש להפקיע את האתיקה מתחום הפילוסופיה (ומדעי הרוח בכללותם) ולהעבירה לטיפול אמפירי כפרק בביולוגיה. במקום זאת הוא מציע מודל המשלב תובנות אבולוציוניות וסוציו-ביולוגיות בתיאור היסטורי ונורמטיבי של התפתחות האתיקה, כפרויקט אנושי פתוח, החל משורשיה האבולוציוניים בהופעת התנהגויות אלטרואיסטיות, ועד להופעתם בשיח חברתי, של קודים אתיים פרוגרסיביים יותר ויותר, שתפקידם המרכזי הוא לטפל בחולשת האלטרואיזם במוטיבציה האנושית ובהופעתם המתמדת של כשלי אלטרואיזם הפוגעים ביכולת שיתוף הפעולה החברתי. האתיקה, לפי גישה נטורליסטית-פרגמטית זו, הינה פרויקט אנושי מתפתח-תמיד, לא מערכת שיטתית סגורה כלשהי, ערכיה הם ערכים חברתיים במהותם, שתפקידם הוא קידום רווחה אנושית, צדק, ושיתוף פעולה, על ידי מניעת כשלי אלטרואיזם.</p>	<p>על מקורות האתיקה: קריאה בספרו של פיליפ קיטצ'ר: The Ethical Project</p>
<p>ברטראנד ראסל היה ממייסדי הפילוסופיה האנליטית ומהפילוסופים המשפיעים ביותר במחצית הראשונה של המאה ה-20. בקורס זה נקרא מבחר מכתביו החשובים, ונדון בהם ובתרומתם להגות הפילוסופית תוך בחינת הרקע ההיסטורי-פילוסופי שלאורו נכתבו.</p>	<p>ראסל – "בעיות הפילוסופיה" וכתבים אחרים</p>